

planinska literatura

Veliki pionirji alpinizma – 3.

Bine Mlač, Veliki pionirji alpinizma, Didakta, Radovljica, in Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, 2001
 Obrazi, dejanja, besede. Tako je Bine Mlač podnaslovil svojo tretjo knjigo Veliki pionirji alpinizma, v kateri predstavlja velike alpiniste preteklih dveh stoletij nekako do začetka druge svetovne vojne, torej do prehoda "moderne" alpinizma v t. i. sedmo fazo gorništv. Avtor namreč v uvodnem poglavju razvrsti gorništv v osem razvojnih faz, od pragorništv do amerikanizacije alpinizma v drugi polovici sedemdesetih let dvajsetega stoletja. Smemo razumeti, da avtor enači gorništv z alpinizmom, ali je alpinizem le del gorništv? Kakor koli, v knjigi je beseda o alpinisti, o tistih, ki so predvsem plezali, ki so utirali nove smeri preko skalnih ali zaledenelih sten, preko katerih prej še nihče ni šel.

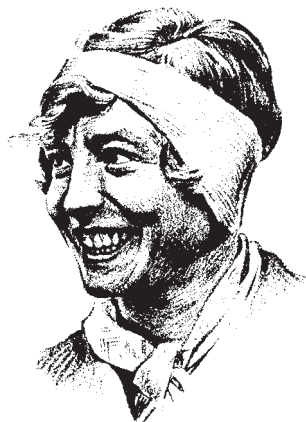
Obrazi, dejanja, besede – takšna je tudi vsebina Mlačevega pisanja. Množica obrazov, dogodkov, misli – avtor že v uvodu pravi, da je mogoče, da bo bralec kje začutil raztrganost besedila in nametanost

podatkov. In to bralec tudi razločno zazna. Zgodovina alpinizma je po Mlačevo preveč nepovezana, preveč je dogodkov, krajev in udeležencev, da bi bilo mogoče zadevo lepo sistematizirati. Je to slabo ali dobro? Ko bralec odloži knjigo, je vsekakor bogatejši za odseve časa dobrih sto let, od "najstarejšega" predstavljenega alpinista, kralja švicarskih vodnikov Melchiorja Anderegga (1827-1914), do Amilcerea Cretierja (1909-1933), odličnega alpinista iz Val d' Aoste, katerega obetavno plezalsko kariero je mnogo prezgodaj prekinila nesreča na Matterhornu. Alpinisti, predstavljenih je dvanajst, med njimi tudi ena alpinistka, si sledijo po letnicah rojstva. Značilno za večino predstavljenih "pionirjev" je, da so dočakali izjemno visoke starosti (preko devetdeset let), le trije so izgubili življenje v gorah, pri čemer je Ettore Castiglione – Nino postal žrtev človekoljubne dejavnosti (ko je med vojno iz Italije skrivoma vodil Žide v Švico), alpinistka Paula Wiesinger pa je še živa. Bralec ob prebiranju spozna takratno stanje v samotnih gorskih vaseh, pogum in skromno opremo alpinistov, težavne dostope do sten (Hans Ertl se je pod Ortler iz Münchna napotil kar s kolesom, s soplezalcem sta vozila 22 ur), dostikrat revno prehrano, prenočevanja pod milim nebom. In vendar so ti ljudje segali preko meja svojih moči tako odločno in razvidno, da so našli dostojno mesto v zgodovini. Po drugi strani pa skozi besedilo odsevajo trenja, ki so bila, kot kaže, v alpinističnih krogih od nekdaj in ki so dostikrat povzročila, da je bil določen dogodek prikazan v precej napačni luči ali pa je bil celo zamolčan. Bine Mlač pravi, da je alpinizem šport, kjer so alpinisti hkrati igralci in gledalci, torej ni tistih neodvisnih gledalcev, ki jih najdemo ob robu igrišč pri razvpitejših športih. Šport, v katerem je največ plemenitih pimesi, ima praviloma najmanj gledalcev. Zato je velike alpinistične dogodke tudi težje presojeti.

Na skoraj dvesto straneh knjige

bralec izve marsikaj o opremi, o razvoju cepina, klinov, plezalnih tehnik. Bere o težavah, ki jih je prinesla prva svetovna vojna, ko je na frontah padlo veliko število mladih, nadarjenih in pogumnih alpinistov, ki bi v drugačnih razmerah verjetno tudi našli mesto med "pionirji". Seveda ni vse le tragično, Bine Mlač je izbrskal nekatere prav zanimive anekdote, povezane s tvorcami alpinistične zgodovine. Tako so denimo ti ljudje, kadar niso bili v stenah, pomagali pri vaških opravilih. Hanns Fiechtl je s fanti nekoč popravljaj cerkveno streho, in kot je bilo v takratnih časih, sploh pa med alpinisti, moderno, so pošteno vlekli iz pipe. Dima je bilo nad streho precej in vaščan, ki fantov ni videl, je poklical gasilce. Ti pa so ob prihodu ugotovili, da so požrtvovalni vaški fantje ravnali samozadržno in "ogelj" kar sami pogasili. Tudi zgodba vodnika Melchiorja Anderegga je zanimiva. Slabo je znal angleško, njegove stranke pa so bili večinoma prav Angleži. Ko jih je povprašal, kako naj jih kliče, so mu rekli, naj poslušaj, kako se oni ogovarjajo, pa bo. In čez čas jih je poimenoval "papa", "Lucy" ipd. Celu zadrti Angleži, vajeni naziva "sir", so mu oprostili.

Seveda pa je jedro knjige povezano s samimi vzponi, torej z dogajanjem "tam gori", v stenah, grapah, na poličkah, v previsih in na grebenih. Bralec tako izve za vse po-

Paula Wiesinger

membnejše smeri, ki so jih posamezni alpinisti vrisali v oblička gora. Skupaj z njimi se prebija preko stene, med padajočim kamenjem, v neskončnih, mrzlih nočnih bivakih. In z njimi deli veselje, ko za bežen trenutek obstojijo na vrhu stene, bežen trenutek v primerjavi s časom, ki so ga prebili v njej.

Poleg že prej omenjenih so mesto v knjigi našli še naslednji veliki alpinisti: Alexander Burgener (tudi eden od slavnišviciarskih gorskih vodnikov), Oscar Johannes Ludwig Eckenstein (patentiral je prve dereze deseterke), Karl Blodig (prvi je stal na vseh štiritisočakah Alp), Franz Nieberl (pronikliji in besed večši "wilderkaiserski papež"), Otto Herzog – Rambo (odlični nemški skalni plezalec po prvi svetovni vojni) in Gabriele Boccasatte – Gallo (eden od italijanskih akademskih mojstrov gibanja po navpičnici, ki je znal svoja dejanja tudi lepo ubesediti). Če bo bralec za posameznega v knjigi predstavljenega alpinista želel izluščiti tisto, po čemer je najbolj znan oziroma kar ga najbolj označuje, bo moral prebrati vse besedilo. Nekaj sistematizacije, morda kratek povzetek na začetku predstavitve (ponekod je uvod kakšen citat, povezan s predstavljenim), bi vsekakor povečalo vrednost knjige in izboljšalo preglednost.

V skoraj šestih straneh virov, iz katerih je avtor črpal oziroma na katere se je skliceval, manjkata obe avtorjevi prejšnji knjigi, ki ju v svojih besedilih tudi omenja. Bralec, ki ne pozna preteklega Mlačevega dela, bo iz uvodnega naslova sicer izluščil, da je to že tretja knjiga, iskanje predhodnih dveh pa bi bilo lažje, če bi bili napisani tudi v seznamu virov. Je pa res, da sta omenjeni tudi na zadnji strani, kjer Bojan Zupet predstavi avtorja.

Tretja knjiga Veliki pionirji alpinizma, kot pravi avtor sam, daje stvarne možnosti, da "projekt", s katerim se ukvarja že vrsto let, polagoma pripelje h koncu. Vsi veliki alpinisti do začetka druge svetovne vojne so tako našli svoje mesto v Mlačevih knjigah. Veliko delo in

zanimiv odsev nekdanjih, povsem drugačnih časov.

Knjigo lahko naročite pri Planinski založbi, PZS, Dvoržakova 9, 1000 Ljubljana, tel. 01 4343022, int. 104, e-pošta: planinska.zalozba@pzs.si.

Marjan Bradeško

Patagonija: Cerro Torre (foto: Boris Strmšek)

Veličastna knjiga pomembnim slovenskim deležem

Več avtorjev, Voices from the Summit, Banff Centre for Mountain Culture v sodelovanju z National Geographic Society, 2000 Dvaintrideset prestižnih imen svetovnega alpinizma v preteklem stoletju je v zborniku ob 25-letnici filmskega festivala v kanadskem Banffu predstavilo svoj pogled na alpinizem, nekakšno osebno videenje te privlačne dejavnosti v preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Glede na izjemno širok alpinistični vrh bi bil lahko izbor avtorjev še malo širši, a je logičen, saj so članke prispevali le tisti, ki so na festivalu v 25 letih sodelovali kot častni gostje, predavatelji ali člani žirije. Kljub temu ne vem, ali je bilo že kdaj v eni sami knjigi zbranih toliko velikih imen in njihovih razmišljanj. Knjigo, tudi po opremi zamišljeno kot eno temeljnih pri-

čevanj o svetovnem alpinizmu 20. stoletja, krasijo črno-beli portreti avtorjev in kratko besedilo o njihovih dosežkih.

Pred bralecem v sliki in besedi zaživijo alpinistične veličine; Anderl Heckmair in Riccardo Cassin, Edmund Hillary in Kurt Diemberger, Doug Scott in Krzysztof Wielicki, Chris Bonington in Reinhold Messner, Lynn Hill in Catherine Destivelle, Royal Robbins in Jeff Low, Greg Child in Silvo Karo, če naštejemo le najvidnejše med največjimi.

Silvo Karo, slovenski "prvak med prvaki", je bil v elitno družbo izbran kot eden najuspešnejših in najdrznejših osvajačev patagonskih gora v vsej njihovi zgodovini. Njegov veličastni opus v prepadnih stenah na skrajnem jugu Južne Amerike, pa tudi drugod po svetu, je naravnost osupljiv. Zato je Karo med vsemi zvezdami svetovnega alpinizma najbolj poklican, da o plezanju v Patagoniji razmišlja, piše in s svojimi dejanji ter načinom plezanja daje zgled prihodnjim rodovom plezalcev. Tole je eno njegovih razmišljanj v prispevku s poetičnim naslovom Patagonia: Terra Mystica:

"O patagonskih gorah nikoli nisem veliko brał. Vedno sem bil mnenja, da za vzpon to ni najbolje. Če človek preveč bere o gori, na katero gre plezat, ga sčasoma postane še strah. Danes so skoraj vsi drzni vzponi v gorah popisani v knjigah ali člankih. Beremo o hudih dramah, strašnih viharjih, nečloveških naporih, borbah za življenje in mnogih smrtih. Marsikdo že po prvem poglavju take knjige opusti misel na vzpon. Pa tudi pustolovščina je, če je gora ostala povsem brez skrivnosti, nekako manjša. Občudujem raziskovalce gora iz preteklosti, ki so se podajali v svet, o katerem niso vedeli nič, a jim je zato gora ponudila toliko več, večjo avanturo."

Karo v svojem prispevku ne opisuje le svojih vrhunskih dosežkov v Patagoniji in drugod po svetu, ampak predstavi tudi svoje soplezal-